

KIRJALLINEN KYSYMYS 5/2004 vp

Lauri Törnin upseeriarvon palauttaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Sotilaallisista ansioistaan talvisodan ja jatkosodan aikana Lauri Törni nimitettiin Mannerheim-ristin ritariksi nro 144, ja vajaa kaksi viikkoa ennen välirauhan tuloa hänet ylennettiin kapteeniksi. Suomen irtauduttua sodasta Törni lähti toistamiseen Saksaan ja toimi SS-joukkojen erikoistehtävissä alkuvuonna 1945. Tämä retki päättyi liittoutuneiden vankileirille ja vankeus-tuomioon Suomessa. Törni tuomittiin kuudeksi vuodeksi vankeuteen oikeudenkäynnissä, jonka voidaan katsoa olleen poliittinen. Hänet poistettiin upseeriluettelosta arvonsa menettäneenä. Presidentti J.K. Paasikivi armahti hänet kuitenkin jo joulukuussa 1948. Upseerin arvoa ei hänel-

le ole palautettu missään vaiheessa. Valpon ahdistelemana hän siirtyi ulkomaille ja värväytyi Yhdysvaltain asevoimiin, jonka palveluksessa hän myös menehtyi Vietnamissa vuonna 1965.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että Suomen armeijassa toisen maailmansodan aikana ansiokkaasti palvelleiden Lauri Törnin arvo palautetaan upseeriluetteloon?

Helsingissä 3 päivänä helmikuuta 2004

Bjarne Kallis /kd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Bjarne Kalliksen /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 5/2004 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin, että Suomen armeijassa toisen maailmansodan aikana ansiokkaasti palvelleen Lauri Törnin arvo palautetaan upseeriluetteloon?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Eduskunnassa on aikaisemminkin käyty keskustelua Lauri Törnin kunnian palauttamiseen liittyvistä kysymyksistä. Kansanedustaja Sulo Aittoniemi on kirjallisissa kysymyksessään KK 180/2001 vp tiedustellut, miksi Törniltä vietiin sotien jälkeen sotilasarvo ja kunnia, vaikka hän oli suurin sotasankarimme, ja miksi niitä ei voida hänelle edesmenneenäkin palauttaa.

Ministeri Olli-Pekka Heinonen on Aittoniemen kysymykseen antamassaan vastauksessa selostanut Törnin sotilasuran vaiheita. Suomen irtauduttua sodasta kapteeni Törni siirtyi Saksaan sotilaallisiin erikoistehtäviin. Väli rauhansopimuksen solmimisen jälkeen Suomi joutui sotaan Saksaa vastaan ja sotilaallinen palvelu Saksassa johti siihen, että Törni tuomittiin 21.5.1947 Suomessa maanpetoksesta vapausrangaistukseen sekä menettämään kansalaisluottamuksensa määrääjäksi. Silloisen rikoslain mukaan kansa-

laisluottamuksen menettäminen merkitsi myös sotilasarvon menettämistä.

Presidentti J. K. Paasikivi armahti Törnin vapausrangaistuksen suorittamisesta ja palautti kansalaisluottamuksen jo joulukuussa 1948. Sotilasarvon palauttamista olisi tullut anoa erikseen. Tällaista anomusta Törni ei ilmeisesti tehnyt. Myöhemmin Törni värväytyi Yhdysvaltain asevoimien palvelukseen ja hänet ylennettiin aikanaan majuriksi. Törni katosi tiedustelulennolla Vietnamissa vuonna 1965, ja sittemmin hänen on vahvistettu tuolloin kuolleen.

Törni menetti suomalaisen sotilasarvonsa rikosoikeudellisena seuraamuksena rikostuomion yhteydessä. Tasavallan presidentti voi perustuslain 105 §:n nojalla yksittäisessä tapauksessa armahtaa tuomioistuimen määräämästä rangaistuksesta tai muusta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta joko kokonaan tai osittain. Sotilasarvon menettämisen katsotaan kuuluvan armahdusmahdollisuuden piiriin. Lähtökohtana armahdusinstituutiossa kuitenkin on, että armahdus voi koskea vain elossa olevaa henkilöä.

Pääesikunnassa pidettiin vuoteen 1994 saakka sotilasarvoon ylentämisestä annetun asetuksen (723/1974) nojalla upseeriluetteloa, johon merkittiin upseerit ja erikoisupseerit sekä luutnantin ja sitä ylemmän sotilasarvon omaavat toimiupseerit. Mainittu asetus on kumottu sotilas- ja palvelusarvoista annetulla asetuksella (500/1994) eikä erillistä upseeriluetteloa enää pidetä. Lisäksi on syytä todeta, että puolustushallinnon nykyisten henkilörekistereiden tarkoituksena on elossa olevia asevelvollisia koskevien tietojen säilyttäminen ja ylläpitäminen.

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2004

Oikeusministeri Johannes Koskinen

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Herr talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Bjarne Kallis /kd undertecknade skriftliga spörsmål SS 5/2004 rd:

Tänker regeringen vidta åtgärder för att Lauri Törni, som på ett förtjänstfullt sätt tjänstgjorde i finska armén under andra världskriget, skall få sin militärgrad återinförd i officersförteckningen?

Som svar på detta spörsmål får jag värdsamt anföra följande:

Frågor som gällt Lauri Törnis återupprättelse har debatterats också tidigare i riksdagen. Riksdagsledamot Sulo Aittoniemi har i sitt skriftliga spörsmål SS 180/2001 rd frågat varför Törni frantogs sin militära grad och ära efter kriget, trots att han var vår största krigshjälte, och varför han inte kan återges dessa efter sitt fränfalle.

Minister Olli-Pekka Heinonen har i sitt svar på Aittoniemis spörsmål redogjort för de olika skedena i Törnis militära karriär. Efter att Finland lösgjort sig från kriget övergick kapten Törni till militära specialuppdrag i Tyskland. Efter fredsavtalet 1944 kom Finland i krig mot Tyskland och den militära tjänstgöringen i Tyskland ledde till att Törni fick en fängelsedom i Finland 21.5.1947 för landsförräderi och han dömdes också till förlust av medborgerligt förtroende för viss tid. Enligt den då gällande strafflagen innebär förlusten av medborgerligt förtroende också förlust av militär grad.

President J. K. Paasikivi benådade Törni redan i december 1948 med avseende på fängelsestraffet och återgav honom hans medborgerliga förtroende. Törni borde ha anhållit särskilt om att återfå sin militära grad, men han ingav uppenbarligen inte någon sådan anhållan. Senare tog Törni värvning hos den amerikanska försvarsmakten där han sedermera befordrades till major. Törni försvann under en spaningsflygning i Vietnam 1965 och det har senare fastställts att han dog i samband med detta.

Törni förlorade sin finska militära grad som en straffrättslig påföljd i samband med en brottmålsdom. Enligt 105 § i grundlagen kan republikens president i enskilda fall besluta om benådning genom att mildra eller efterge av domstol bestämda straff eller andra straffrättsliga påföljder. Benådningsmöjligheten anses omfatta förlusten av militär grad. Benådningsinstitutionen utgår dock från principen att benådning endast kan gälla levande personer.

Med stöd av förordningen om befordran till militär grad (723/1974) upprätthölls en officersförteckning vid huvudstaben ända fram till 1994. I denna förteckning antecknades officerare och specialofficerare samt befattningsofficerare vilkas militära grad var löjtnant eller högre. Förordningen i fråga har upphävts genom förordningen om militära grader och tjänstgöringsgrader (500/1994) och någon särskild officersförteckning förs inte längre. Dessutom är det skäl att påpeka att avsikten med de nuvarande personregistren inom försvarsförvaltningen är att lagra och upprätthålla data som gäller värnpliktiga som är i livet.

Helsingfors den 17 februari 2004

Justitieminister Johannes Koskinen